



20.93x28.3	1/7	עמוד 65	אוטוריטה	19/08/2021	78515119-7
עו"ד ענת גינזבורג - 17050					



הפרת חובת "גידור לבטח" ותוצאותיה בראי ההלכה הפסוקה

עו"ד ענת גינזבורג, מומחית לנזיקין

עו"ד ענת גינזבורג, בעלת ותק של 32 שנה כעו"ד, מייסדת וראש משרד "גינזבורג עורכי דין" המתמחה בייצוג תובעים בתחום הנזיקין, תאונות דרכים ועבודה, רשלנות רפואית, נכי צה"ל וביטוח לאומי. המשרד נמנה על משרדי הנזיקין המובילים בישראל בדירוג דן אנד ברדסטריט, ורשם לזכותו תקדימים רבים.



20.46x26.62	2/7	עמוד 66	אונטוריטה	19/08/2021	78515121-0
עו"ד ענת גינבור - 17050					



הביטוח שלו, על מנת שיטיב את נזקיהם. חשוב לדעת שמהפיצוי מקוזזות הקצבאות שהניזוק קבל ויקבל מהמוסד לביטוח לאומי. הפיצויים להם זכאי הנפגע כוליים, בין היתר, פיצוי עבור פגיעה בהשתכרותו לעבר ועתיד, כאב וסבל, הוצאות טיפולים רפואיים, עזרת צד ג', עזרת מיטיבים, פיצוי עבור פגיעה בניידות וכיו"ב.

מהו "גידור לבטח"?

חובת "גידור לבטח" קבועה בשורת חוקים, כשהמרכזי שבהם הן חובות חקוקות הכלולות בסעיפים 37 ו-45 לפקודת הבטיחות המחייבים גידור חלקים נעים ומסוכנים במכונות. עפ"י סעיף 37 על

תאונות עבודה רבות נעוצות בהפרת חובת "גידור לבטח" במקומות העבודה, מפעלים, חברות וכו'. כתוצאה מתאונות אלה, הופך הניזוק לנכה קשות, ופעמים רבות תוצאותיהן הרוות האסון גורמות לקטיעות של איברים שונים ולנזק קשה ובלתי הפיך.

בתי המשפט עוסקים מזה שנים רבות במקרים אלה, ויש חשיבות רבה להביא לידיעת הציבור את מהותו של "גידור לבטח" של מכונות, על מנת לנסות ולצמצם את הפגיעות הקשות שהפכו להיות למכת מדינה.

במקרים אלו, פונים הנפגעים הן למוסד לביטוח לאומי על מנת לקבל קצבה כנפגעי עבודה, ובחלק גדול מהמקרים הם מגישים בנוסף תביעת נזיקין נגד המעסיק וחברת



20.06x26.69	3/7	עמוד 67	אונוריטה	19/08/2021	78515123-2
ע"ד ענת גינבור - 17050					

באותו זמן, אם למעשה אין היא מוגנת על-ידי-כך כהלכה (ראה גם ע"א 227/67 המ' 113/68 אמסלם נ' כץ, פ"ד כב(1) 313, 320 (1956)). כך נקבע גם בע"א 3719/01, אגבריייה נ' פקר פלדה בע"מ, מיום 31.10.02, כי **"סעיף 37 לפקודת הבטיחות בעבודה מטיל על המעביד חובה מוחלטת להתקין אמצעי גידור לבטח, במובן זה שעל אמצעי ההגנה לתת ביטחון מלא לעובד הבא במגע עם המכונה המסוכנת"**.

ההלכה המטילה אחריות בגין העדר גידור לבטח חלה על כל העובדים כולם, שכן **"החוק בא להגן על עובדים מכל הסוגים ובכל המצבים - זהירים ובלתי זהירים, ערים ועייפים, מנוסים וטירונים, זקנים, צעירים ונשים, בריאים וחולניים ואף נרפים, מרושלים ופוחזים בכלל. כל עוד שניתן לחזות באופן סביר מראש כי עובד (ולאו דווקא עובד 'סביר') עלול להיפגע על-ידי מגע עם חלק מכונה הנמצא בתנועה או בשימוש, הרי חלק זה הוא 'מסוכן' וטעון 'גידור בטוח', והוא גידור המונע כל מגע גופני"** (ע"א 211/63 כתון נ' קלפר, פ"ד י"ח(1) 563, 585-ד-ה (1964), ע"א 448/87 צבי המרמן קבלן לבניין בע"מ נ' עיד איברהים חסן, פ"ד מג(3) 810 (1989), ע"א 7130/01 סולל בונה בנין ותשתית בע"מ ואח' נ' יגאל תנעמי ואח' (LawData)).

סעיף 38 לפקודה מחייב כי רק "עובד כשיר" כהגדרתו יכול לבצע פעולות תחזוקה במכונה לא מגודרת, סעיף 46 לפקודה קובע איסור

המעסיק לגדר מכונות לבטח, לרבות לצורך כיוונון, הרצה, הרצה, ניסוי.

בתי המשפט קבעו לגבי סעיף 37 כי המבחן לשאלת קיום חובת גידור הוא כי חלק של המכונה הוא מסוכן כאשר נשקפת ממנו סכנה סבירה לגופו של עובד וליתר דיוק, כאשר ניתן לחזות באופן סביר מראש כי גופו של עובד עלול לבוא במגע עם חלק זה ולהינזק. (ראה ע"א 240/87 מירב קריכלי נ' א.פ.ל. ואח', פ"ד מג(3) 507). עוד נקבע כי הגידור נועד להגן גם מפני פגיעה רשלנית. (ראה ע"א 617/80 גבאי נ' תע"ל עשיית עץ לבוד בע"מ, פ"ד ו(3) 337). כן קבע בפסיקה כי העובדה שנעשה שימוש במכונה במפעל זמן רב מבלי שארעה תאונה, אינה מצביעה על כך כי המכונה "מגודרת לבטח" (ראה ע"א 176/53 מרדכי עטיבני נ' משה רוזנבאום, פ"ד ח 1135).

היפגעות עובד ממנגנון במכונה שלא גודרה לבטח מטילה אחריות שבינה ובין "אחריות מוחלטת" אין אלא כחוט השערה. קביעה זו עוברת כחוט השני בפסיקתו של בית המשפט העליון זה למעלה מיובל שנים. כך נקבע בע"א 176/53 עטייה נ' רוזנבאום, פ"ד ח 1135, 1139 (1954) כי החובה לגידור מכונות לבטח **"היא חובה אבסולוטית, במובן זה שהבטחון שהגידור צריך לתת הוא מוחלט, היינו, שהוא צריך לתת בטחון מלא לפועלים הבאים במגע עם המכונה שלא ייפגעו על-ידה. אין מחזיק בבית-חרושת יוצא ידי חובה זו גם כשהוא גודר את המכונה המסוכנת לפי השיטה החדשה והטובה ביותר הידועה**



20.35x25.25	4/7	עמוד 68	אנאוריטה	19/08/2021	78515122-1
עו"ד ענת גינבור - 17050					

מחלט לעשות שימוש במכונה שאינה ממוגנת כנדרש, מגודרת ומסוכנת. היפגעות עובד במכונה שלא גודרה לבטח מטילה אחריות מחלטת על המעסיק.

נ' סוגת 1967 בע"מ ואח', LawData, 8/11/10, ע"א 8133/03 יצחק לוטם נ. שווק בע"מ (LawData, 27.10.04), ע"א 663/88 שיריזאין נ. לבידי אשקלון (LawData, 12.5.93)

כמו כן, חלים במקרים של הפרת חובת "גידור לבטח" סעיפים 35, 36 לפק' הנזיקין, העוסקים ברשלנות, ומחייבים הפרה של חובת זהירות מושגית וקונקרטית.

כמו נקבע כי באי גידור כראוי ואי מתן הדרכות כנדרש לעובדים, יש בד בבד הפרת חובה חקוקה והפרה של חובת הזהירות בהתנהגות רשלנית אשר גרמה לנזק בהתאם לסעיפים 35 ו-36 לפק' הנזיקין: ראה ת.א. (חי') 1039/00 ציון מיכילוב נ' בתי יציקה וולקן בע"מ, ת.א. (ב"ש) 50/94 פונדק אריה נ' א.א.מ. נתיבים בע"מ, LawData, 27/2/2001, ע"א 4114/90 אברהם בן שושן נ' כריכיה קאופורטיבית בע"מ ואח', LawData, 30/11/93

חובת הזהירות המושגית והקונקרטית של המעביד

בתי המשפט עסקו במקרים רבים בחובת זהירות מושגית של מעביד כלפי עובדו. בשורה ארוכה של פסקי דין של ביהמ"ש העליון, נידונה באריכות שאלת אחריותו המושגית של המעביד ונקבע כעקרון ככלל כי מחובתו של המעביד להנהיג שיטת עבודה בטוחה, להדריך ולפקח על עבודת העובד באופן תהא סכנה לשלומו ובטחונו וכי כבר מעצם קיומם של יחסי עובד מעביד קמה חובת אחריות מושגית, על המעביד לדאוג לסביבת עבודה בטוחה, לשיטת עבודה נאותה, לספק ציוד בטוח, להזהיר מפני סיכונים ולפקח על נקיטת אמצעי הזהירות הדרושים (ראה למשל ע"א 559/77 למפרט נ' מדינת ישראל, פ"ד לג(3) 649, 652; ע"א 707/79 ויינר את טיקו נ' אמסלם, פ"ד לה (2) 209, 2121 - 211), ת.א. (מחוזי חיפה) 141-07 נאוגרקר עבט ואח'

כמו כן, על הניזוק להוכיח הפרה של חובת הזהירות הקונקרטית, אותה יש להוכיח בכל מקרה ומקרה, לרבות הקשר בין הפרת חובת הזהירות הקונקרטית של המעביד לבין הנזק שנוצר.

טענות המעביד לאשם תורם של העובד

במקרים רבים מנסה המעביד להתגונן באמצעות העלאת טענה לאשם תורם של הניזוק. סקירת הפסיקה מלמדת כי בחלק הארי של המקרים בתי המשפט דחו טענות אלו, וקבעו כי אין להטיל אשם תורם במקרה של הפרת גידור לבטח.



20.63x26.95	5/7	עמוד 69	אוטוריטה	19/08/2021	78515124-3
עו"ד ענת גינבורג - 17050					



המכונה ירדו על ידו. התביעה התקבלה בלא שיוחס לתובע אשם תורם. נקבע כי כאשר מקום העבודה אינו סביבת עבודה סטרילית, המעביד אינו יכול לסמוך אך ורק על שיקול הדעת של העובד ועליו לדאוג למיגון המכונות בע"א 3719/01 אגבריייה עבדאללה נ' פקר פלדה בע"מ, LawData, 31/10/2002, נקבע כי שעה שהמעביד הפר את חובתו בהתאם לסעיף 37 לפקודת הבטיחות, קמה לו אחריות מוחלטת ואין לייחס לתובע רשלנות תורמת כלשהי, אפילו הכניס ידיו לשם בידועין שקיימת סכין ובהיסח הדעת: "לדעתנו, לא היה מקום, בנסיבות המקרה, לקבוע כל אשם תורם של המערער. סעיף 37 לפקודת הבטיחות בעבודה מטיל על המעביד חובה מוחלטת להתקין אמצעי גידור לבטח, במובן זה שעל אמצעי ההגנה לתת ביטחון מלא

כך, ביהמ"ש העליון פסק בע"א 435/85 מחמוד בע"מ נ' אסתר אטדגי, פ"ד מ"א(4), 524, 19/11/87 במקרה בו עובדת נפגעה בעת שהכניסה ידה לחלק לא מגודר במכונה לפריסת לחם כי לא די בהדרכה שניתנה לעובדת עם קבלתה לעבודה, בה לא נאמר לה במפורש, מהם הסיכונים וממה עליה להיזהר. לא הוטל אשם תורם גם במקום שבו הפעולה - הכנסת ידה של העובדת דרך פתח מכסה המגן של מכונת חיתוך לחם חשמלית כדי לסייע ביציאת הפרוסות - בוצעה בידועין, מהטעם שהמעשה בוצע בהעדר "הדרכה שלילית" של המעביד, שלא הורה לעובדת לבל תכניס את ידה למכונה לשם הוצאת פרוות הלחם.

בת.א. (חי') 1039/00 ציון מיכילוב נ' בתי יציקה וולקן בע"מ, (LawData) 15/5/2005, עובד הכניס את ידו לתוך המכונה וסכיני



20.78x26.73	6/7	עמוד 70	אונוריטה	19/08/2021	78515125-4
עו"ד ענת גינבור - 17050					



(נקבע כי : "הלכה פסוקה היא, שרמת הזהירות הנדרשת ממעביד כלפי עובדו אינה נדרשת מעובד כלפי עצמו".

בע"א 5435/07 מוחמד אבו אליל נ. נ.א.ע מהנדסים בע"מ (10.3.09 LawData) , קבע ביהמ"ש : "עוד נקבע, מפי דור ראשונים, כי "עובד העושה עבודה מסוכנת למען מעבידו אינו נותן את דעתו תמיד רק על בטחונו האישי שלו. אין זו ממידת הסבירות לדרוש ממנו שינהג כן, ולבוא אליו בטענה שאילו עשה הכל כדי להישמר לנפשו, היתה הסכנה חדלה להיות סכנה".

כן ר' ת.א. (י-ם) 6094/06 סמויל מרק פלמזנסקי נ' שריונית חסם טכנולוגיות (1999) בע"מ, פורסם ב LawData, 29.9.2009, שעסק במקרה של עובד שביצע פעולת ניקוי במכונה מחוברת לחשמל, שעה שהיה ידוע

לעובד הבא במגע עם המכונה המסוכנת".

בת.א. מחוזי (י-ם) 446/94 ברוך בגיזדה נ'מצות אביב בע"מ, פורסם ב LawData, 20/8/2001, נדון מקרה של עובד שנפגע בעת שניקה בצורה לא בטוחה מכונה לחיתוך בצק , ללא גידור לבטח. נקבע כי אין לייחס לתובע אשם תורם, אפילו שהיה עובד ותיק ומיומן. "כאשר מדובר באדם המפעיל בצורה שגרתית ומונטוטונית מכונה, אין בהיסח דעת רגעי כדי להוות אשם תורם, ולעניין זה אין להתחשב בהיותו עובד מיומן, ובותק שלו בעבודה. בסיטואציות אלו בהחלט ניתן לצפות שאדם השקוע בעבודתו, יפחית במידת מה את זהירותו כלפי עצמו ואין לראות בכך אשם תורם... זאת בתנאי שבהתנהגותו אין הוא נוטל על עצמו סיכון בלתי סביר, או מתעלם מסיכונים וודאיים".

בע"א 3769/97 דהן נ.דני (LawData 17.11.99)



19.26x27.53	7/7	עמוד 71	אוטוריטה	19/08/2021	78515126-5
עו"ד ענת גינבור - 17050					

רגעי כדי להוות אשם תורם, אפילו העובד ותיק ומיומן.

סוף דבר

עפ"י ההלכה הפסוקה, הפרת חובת " גידור לבטח " גורמת לחיובו של המעביד בפיצוי העובד אשר נפגע עקב ההפרה, ובחלק הארי של המקרים בתי המשפט אינם משיתים על הניזוק אשם תורם. המשמעות היא, כי הפרת החובות החקוקות והרשלנות בגין הפרת חובת הגידור לבטח מצד אחד, ומצד שני הפציעות הקשות הנגרמות לעובדים עקב כך, מקימה לעובדים שנפגעו זכאות לפיצויים גבוהים במסגרת תביעות נזיקין המוגשות כנגד המעביד. ברור כי חלק גדול של המעבידים מכוסה במסגרת פוליסות ביטוח, אולם יש לקחת בחשבון נתונים כגון גובה הכיסוי בפוליסה, ההשתתפות העצמית וכיו"ב. אנו נתקלים אף במקרים בהם המעביד לא כיסה את עצמו בפוליסה מתאימה ו/או לא דאג לבטח את עצמו כדבעי ו/או בכלל. חשוב להביא לידיעת ציבור המעבידים את חשיבות ההגנה המירבית על העובד, על מנת להפחית ככל האפשר את התאונות הקורות כתוצאה מהעדר מיגון לבטח ואת הנכויות הקשות הנגרמות עקב כך לעובד, מהן יסבול כל ימי חייו.

לו שהתקן הבטיחות הוסר והיה מודע לסיכון. השופט דראל נקבע כי אין מקום לייחס לתובע רשלנות תורמת שעה שהוא עשה את שעשה בהיסח הדעת מתוך רצון לבצע את עבודתו במהירות לטובת ורווחת המעביד, לעומת טעותו של העובד, הטעות שההתקן נועד למנוע, הטעות של המעביד שאיפשר עבודה במכונה לא ממוגנת היא כה חמורה עד שבהצבת האשם המוסרי של העובד מול אשמו המוסרי של המעביד המסקנה ברורה ואין מקום להטלת אשם תורם.

גם בע"א 477/85 אפרים בוארון נ. עירית נתניה, LawData, 28/3/1988, הגיע בית המשפט העליון למסקנה שאין להטיל על העובד הנפגע רשלנות בקובעו: **"עד שאנו באים לקבוע אשם תורם מצד העובד הנפגע ולכרסם כתוצאה מכך בפיצוי המגיע לו עקב הפגיעה שנפגע בגין אחריותו ורשלנותו של המעביד שלמענו עבד ובשירותו של זה נפגע - עלינו להביא בחשבון, שהעובד עלול בלהט עבודתו גם לטעות, אולם אין לראות בכך בהכרח רשלנות תורמת"**.

בע"א 5435/07 מוחמד אבו ליל נ' נ.א.ע. מהנדסים בע"מ, פורסם ב LawData, 10/3/2009, אשר דן במקרה של עובד שנפגע בעינו מנתז כשהיכה בפטיש. לא הוטל אשם תורם, ואף בת"א 53988-01-11 אלעסוואי נ' פנצ'ריית בעמק ואח, (LawData), 14/10/13, השופטת יעל הניג, נפסק כי אין בהיסח דעת

